

I. Opreșan

TROITE ROMÂNEȘTI

’ ’

O TIPOLOGIE

EDIȚIA A II-A

EDITURA SAECULUM I.O.
BUCUREȘTI, 2019

I. Opreșan

ROMANIAN TROYTSAS

A TYPOLOGY

SECOND EDITION

SAECULUM I.O. PUBLISHING HOUSE

BUCHAREST, 2019

Cuprins

*Un element emblematic al
spiritualității naționale* VII

I. MONUMENTE SACRE DE STRUCTURĂ PRECREȘTINĂ 1

1. Stâlpi ai cerului (stâlpi de mormânt – forme stilizate ale stâlpilor cerului) 3
2. Coloane ale cerului (asimilate drept troițe) . . . 15
 - a. Coloane trunchiforme 17
 - b. Coloane phallusoforme 20
 - c. Coloane discofore 21
 - d. Coloane antropomorfe stilizate 24
 - e. Coloane cruciforme 31

II. MONUMENTE SACRE DE STRUCTURĂ CREȘTINĂ 33

1. Troițe cruciforme (troițe-cruci) 35
 - A. Cruci de piatră arhaice/medievale . . . 37
 - a. Menhire creștinizate 37
 - b. Cruci descendente ale coloanelor cerului de piatră 38
 - c. Cruci arhaice de influență celtică . . 44
 - d. Cruci medievale cu însemne magico-simbolice misterioase 45
 - e. Cruci monumente istorice, asimilate drept troițe 51
 - i. Cruci sculptate/pictate cu motive christice 54
 - B. Cruci de lemn 58
 - a. Troițe cruci treflate, descendente ale coloanelor cerului 58
 - b. Troițe cruciforme în T 62
 - c. Răstigniri (troițe în formă de crucifix) . 63
 - d. Troițe funerare (arboricole) 69
 - e. Troițe-cruci în cerc („roata valahă”) . 72
 1. Cruci singulare înscrise în cerc . . . 72

Contents

*An emblematic Element of Our
National Spirit* VII

I. SACRED MONUMENTS OF PRE- CHRISTIAN STRUCTURE 1

1. Sky Columns (Grave Columns – Stylized Forms of Sky Columns) 3
2. Sky Columns (Classed as Troytsas) 15
 - a. Trunkshaped Columns 17
 - b. Phallusshaped Columns 20
 - c. Disc-shaped Columns 21
 - d. Stylized Anthropomorphic Columns . 24
 - e. Cruciform Columns 31

II. SACRED MONUMENTS OF CHRISTIAN STRUCTURE 33

1. Cruciform Troytsas (Cross Troytsas) 35
 - A. Archaic/Medieval Stone Crosses 37
 - a. Christianized Menhirs 37
 - b. Stone Crosses Descended from Sky Columns 38
 - c. Archaic Crosses of Celtic Influence . 44
 - d. Medieval Crosses with Mysterious Magic-Symbolic Marks 45
 - e. Crosses-Historical Monuments, Classed as Troytsas 51
 - f. Crosses Carved / Painted with Christian Motifs 54
 - B. Wooden Crosses 58
 - a. Trefoiled Cross Troytsas, Descended from Sky Columns 58
 - b. Cruciform Troytsas in T 62
 - c. Crucifixions (Crucifix-Shaped Troytsas) 63
 - d. Funerary Troytsas (Tree-Shaped) . . . 69
 - e. Circle Cross Troytsas ('The Wallachian Wheel') 72
 1. Single Crosses Inscribed in Circle . . 72

2. Cruci duble înscrise în cerc	83
3. Cruci triple înscrise în cerc	86
f. Troițe-cruți înscrise în arcuri de cerc .	88
g. Troițe-cruți perechi	90
h. Troițe-cruți complexe, multiplicat sub formă de grătar	95
i. Troițe-standard, generate de cultul eroilor	102

2. Troițe iconoforme (troițe-icoane)	111
A. Troițe-icoană simplă	113
B. Troițe-icoană triptică	122
C. Troițe-iconostas	123
D. Troițe forme hibride. Icoane-cruți. Cruci de icoane	133
E. Troițe-panou	136

3. Troițe incinte (troițe ediculare/capelare)	141
A. Troițe-pridvor	143
B. Troițe-pergolă (baldachin)	152
C. Troițe-fântână/cișmea	156
D. Troițe-șopron	162
E. Troițe-poartă	164
F. Troițe-bisericuță/capelă	167
G. Troițe-catacombă	176
H. Complexe de troițe	177
I. Ctitori	179

III. AMBIANȚA ETNOLOGICĂ A TROIȚELOR (Troița în cadrul structurilor cruciforme și iconoforme sacre) . .181

2. Double Crosses Inscribed in Circle.	83
3. Triple Crosses Inscribed in Circle. . .	86
f. Arched Cross Troytsas	88
g. Pair Cross Troytsas	90
h. Complex Cross Troytsas, Multiplied under the Form of Gate	95
i. Standard Troytsas, Having their Origin in the Heroes' Cult	102

2. Iconoform Troytsas (Icon Troytsas)	111
A. Icon Troytsas, Simple	113
B. Triptych Icon Troytsas	122
C. Iconostasis Troytsas	123
D. Hybrid Troytsas. Icon Crosses. Crosses Made of Icons	133
E. Panel Troytsas	136

3. Shelter Troytsas (Aedicular / Chapel Troytsas)	141
A. Church Porch Troytsas	143
B. Pergola Troytsas (Canopy Troytsas	152
C. Fountain / Water Pump Troytsas	156
D. Shed Troytsas	162
E. Gate Troytsas	164
F. Small Church/ Chapel Troytsas	167
G. Catacomb Troytsas	176
H. Troytsas Complexes	177
I. Founders	179

III. THE ETHNOLOGICAL CONTEXT OF TROYTSAS (Troytsas in the Sacred Cruciform and Iconoform Structures) . 181

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OPRIȘAN, IONEL

Troițe românești : o tipologie / I. Oprișan. - Ed. a 2-a. - București : Saeculum I.O., 2019
ISBN 978-973-642-399-4

I. MONUMENTE SACRE DE STRUCTURĂ PRECREȘTINĂ

I. Sacred Monuments of Pre-Christian Structure

**Uitată de toți,
împrejmuită de
liane, gata să se
prăbușească,
coloana cerului din
loc. Racovițeni,
jud. Buzău aduce
mărturia gloriei
de altădată. Cât
va mai rezista?
18.08.2003.**

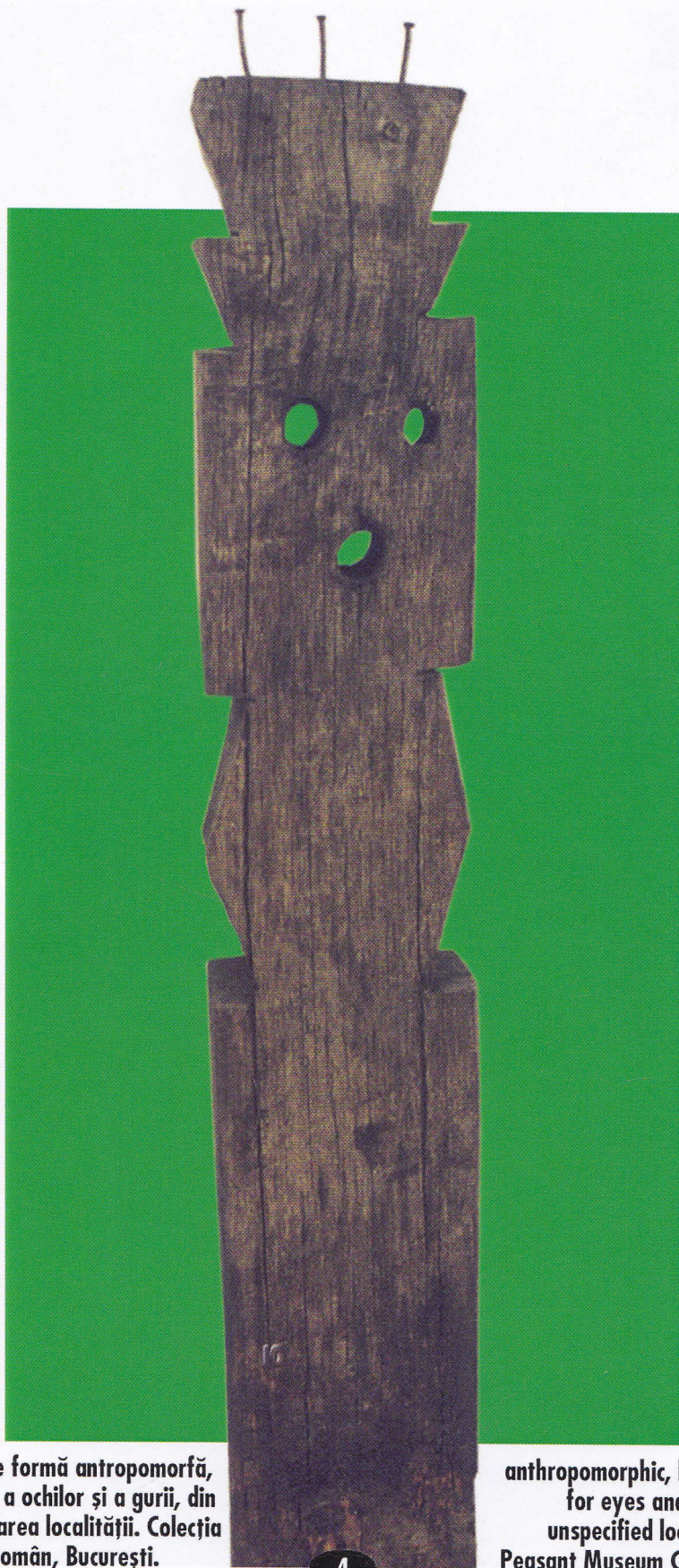
**Abandoned,
besieged by
creepers, on the
point of collapsing,
the Sky Column
from Racovițeni,
Buzău county,
stands as a token
of the former
glory. How long
will it last?
18.08.2003.**

1. STÂLPI AI CERULUI

(stâlpi de mormânt - forme stilizate
ale stâlpilor cerului)

**Sky Columns (Grave Columns
Stylized Forms of Sky Columns)**

Stâlp de mormânt, de formă antropomorfă, cu marcarea expresă a ochilor și a gurii, din jud. Gorj, fără precizarea localității. Colecția Muzeului Țăranului Român, București.

Grave Column, anthropomorphic, having specific marks for eyes and mouth, Gorj county, unspecified location (The Romanian Peasant Museum Collection, Bucharest).

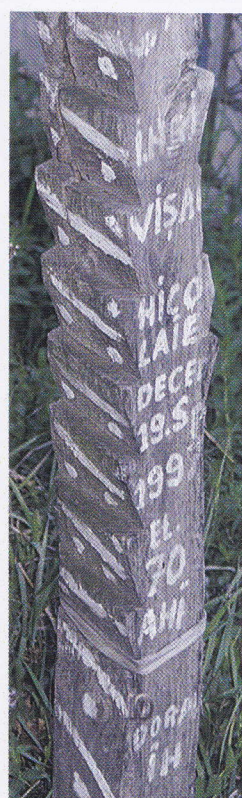
Grave Columns for men and women alike, Capu Dealului (Copăcioasa), Gorj county. To be noticed the devotion horns, preserved under the form of three nails.
3.08.2003.

Stâlpi de mormânt, nediferențiați pe sexe, pentru bărbați și femei, sat Capu Dealului (Copăcioasa) jud. Gorj. A se observa coarnele de consacrare păstrate sub forma a trei cui.

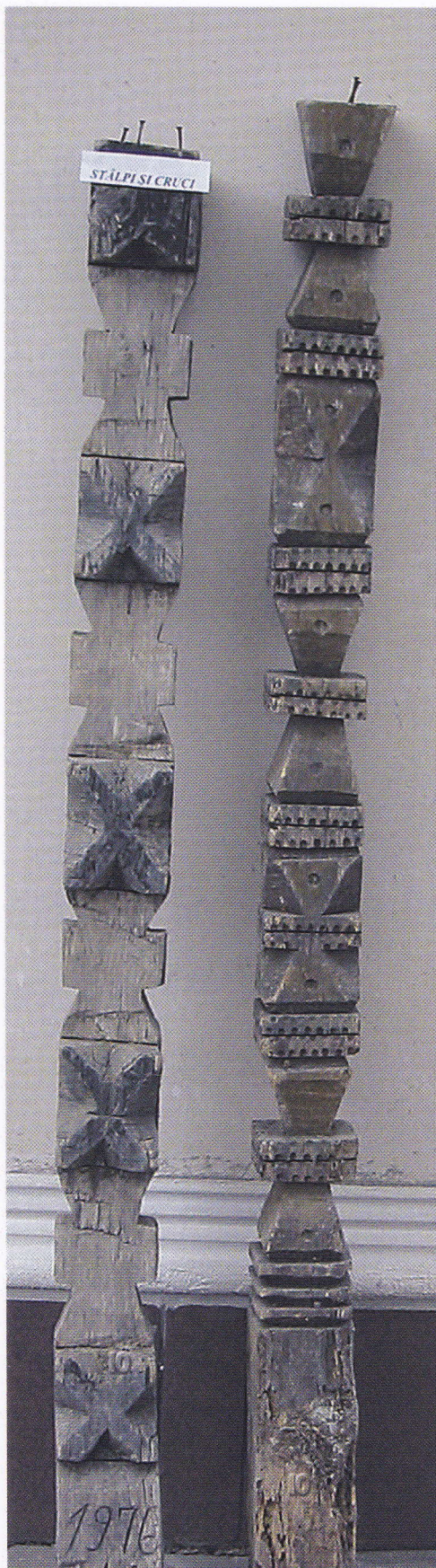
3.08.2003.

Stâlpi nediferențiați pe sexe, pentru bărbați și femei. Ei rămân până putrezesc, alături de crucea propriuzisă sau de troița funerară. Sat Capu Dealului (Copăcioasa), jud. Gorj. 3.08.2003.

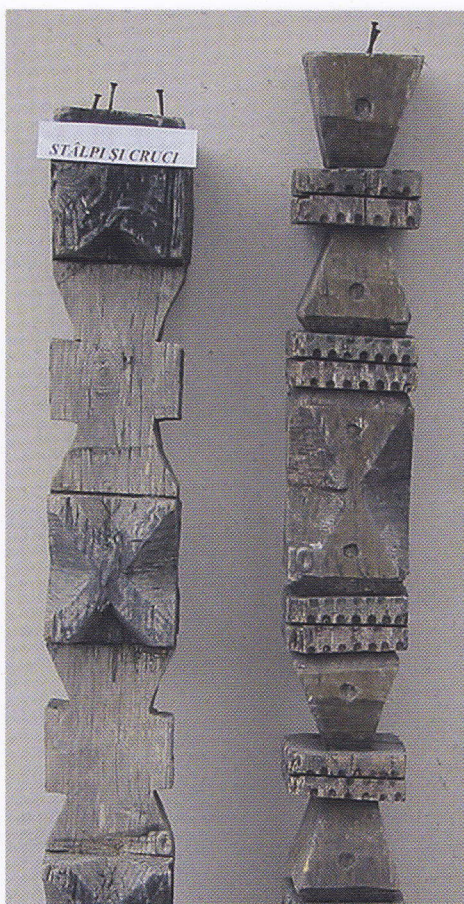
Columns for men and women alike. They stand up until they rot away, beside the proper cross or the funeral troitsa (trinity cross). Capu Dealului (Copăcioasa), Gorj county. 3.08.2003.

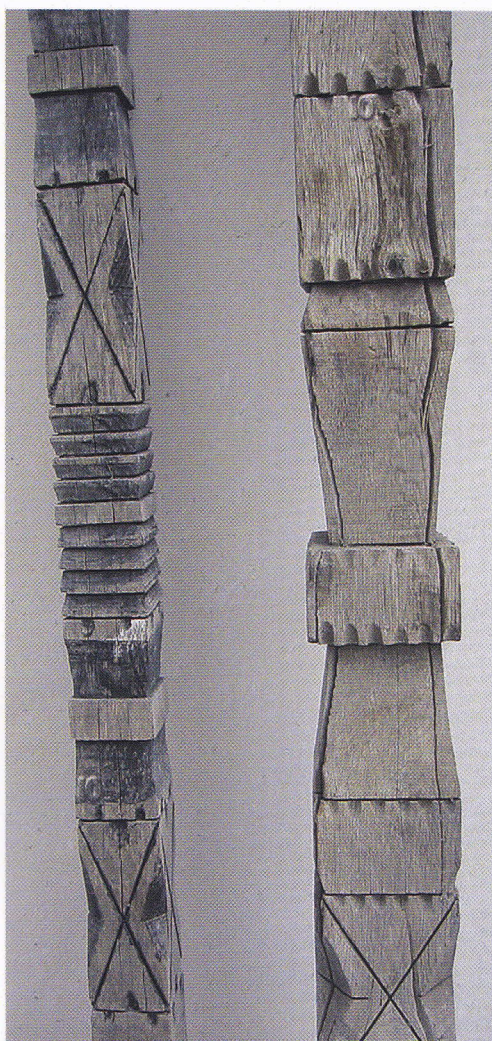

Stâlpi de mormânt, pentru bărbați. Forme integrale și detalii, cu module de mare diversitate, regăsite în toată arhitectura tradițională. Muzeul sătesc com. Petrești, jud. Alba.

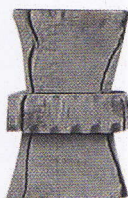

Grave Columns for men. The whole forms and the details, as well as the very diverse modula, are to be found in all traditional architecture. The Rural Museum of Petrești, Alba county.

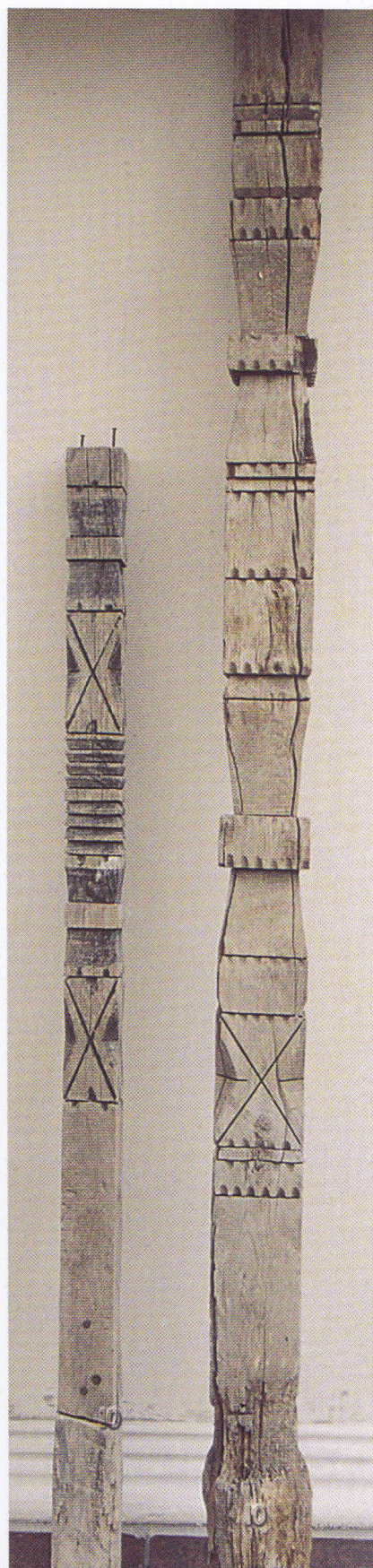

Stâlpi de mormânt, pentru bărbați. Forme integrale și detalii. Sunt observabile coarnele de consacrare, materializate, în epocă modernă, sub formă de cui, și dimensiunile variabile ale stâlpilor. Asemănarea cu stâlpii de casă e frapantă. Muzeul sătesc com. Petrești, jud. Alba.

Grave Columns for men. Full forms and details. To be noticed the devotion horns, materialized, in modern times, under the form of nails, and the variable dimensions of the pillars. The likeness with the house pillars is obvious. The Rural Museum of Petrești, Alba county.

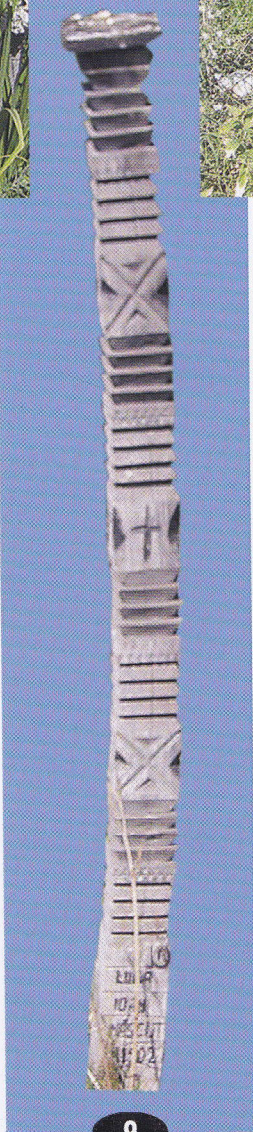

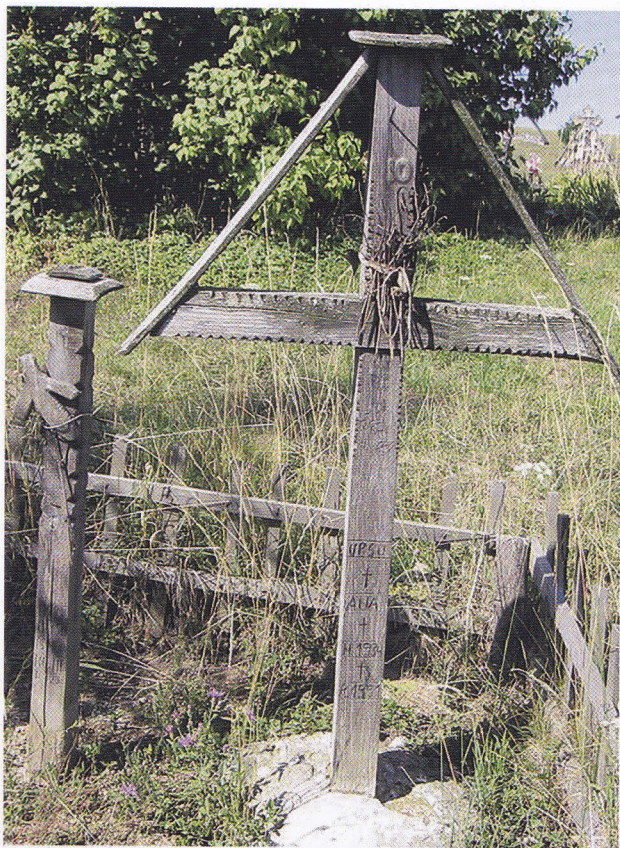

Stâlpi de mormânt, pentru bărbați. Cimitirul din com. Loman, jud. Alba. 26.07.2003.

Grave Columns for men. Loman graveyard, Alba county. 26.07.2003.

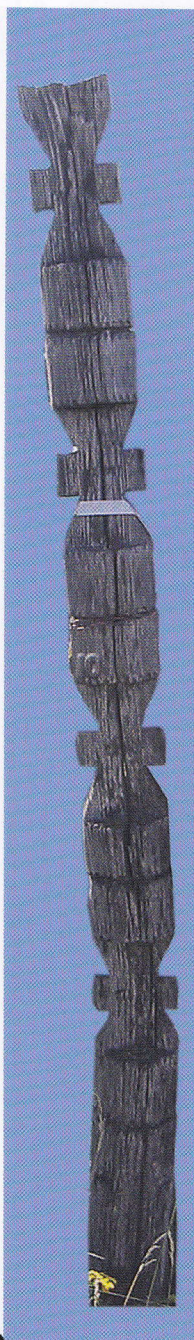

Grave Columns for men. In recent times, the archaic columns from men's graves have begun to be doubled up with crosses. Loman graveyard, Alba county. 26.07.2003.

Stâlpi de mormânt,
pentru bărbați.
Mai nou, stâlpii
arhaici de la
mormintele bărba-
ților au început să
fie dublați de cruci.
Cimitirul din com.
Loman, jud. Alba.
26.07.2003.

Stâlp de mormânt, pentru tânăr necăsătorit. Se observă pasărea-suflet și clopoțelul de îndepărtare a duhurilor rele. Cimitirul din com. Loman, jud. Alba. 26.07.2003

Grave Column for an unmarried man. To be noticed the bird-soul and the bell for chasing away evil spirits. Loman graveyard, Alba county. 26.07.2003.